

SLOVENSKI UČITELJ.

Glasilo
krščansko mislečih

učiteljev
in vzgojiteljev.

VERI, VZGOJI, POUKU.

Letnik I.

V Ljubljani 1. septembra 1900.

Št. 17.

Na osnovalni shod „Slomškove zveze“!

Ko smo ob novem letu stopili s „Slov. Učiteljem“ pred javnost in poudarjali, da stojimo strogo na katoliškem in narodnem temelju, zdel se je nekaterim ta korak malo drzen. Kajti vsaj na zunaj se je videlo, da je učiteljstvo na Kranjskem kompaktno v liberalnem taboru in da prisega na liberalna načela; na Štajerskem pa so terorizovali tovariše jungovci, ki se držé socijalne demokracije. Oboja načela so protiverska in pogubna naši narodnosti. Zato jih je bilo veliko, ki niso pričakovali posebnih uspehov od našega podjetja.

Toda prišlo je drugače. Naš list je bil z veseljem sprejet in si je mahoma pridobil veliko naročnikov. Ne samo duhovniki (kakor naši nasprotniki trdijo), tudi lepo število tovarišev in tovarišic se je zbralo okoli njega. Že danes smemo s samozavestjo reči, da je „Slov. Učitelj“ najbolj razširjen slovenski šolski list.

V kratkih mesecih svojega obstanka je „Slov. Učitelj“ že dokaj storil za vresničenje svojih smotrov, ki so izraženi v znanem geslu: „Veri, vzgoji, pouku.“ Toda za uspešno delo list sam še ne zadostuje. Treba nam je društva t. j. ognjišča, ob katerem se bomo zbirali in posvetovali o šolskih in naših

stanovskih vprašanjih. Društvo bode podpiralo list in vodilo vse akcije, ki so potrebne za napredek šolstva in učiteljstva; društvo ima zasnovati in izpeljati našo glavno nalogo: krščansko organizacijo učiteljstva.

Da se ta ideja čim preje uresniči, se je zasnoval pripravljalni odbor, ki je izdelal načrt društvenih pravil po vzorcu drugih katoliških učiteljskih društev, vedno se oziraje na naše slovenske razmere.

„*Slomškova zveza*“ se imenuj naše društvo! S tem imenom bodi posvečeno spominu onega moža, čegar stoletnico praznuje letos ves slovenski svet, čegar zasluge za šolstvo in našo narodnost morajo priznavati in proslavljati tudi najhujši sovražniki katoliškega prepričanja. Ne le s šumnimi vesellicami, lepimi govori in visokodonečimi napitnicami, temuč zlasti z odločnimi dejanji moramo obhajati stoletnico našega velikega vzornika. „*Slomškova zveza*“ naj pripomore, da njegov duh prešinja in vlada vse one, katerim je v vzgojo izročena slovenska mladina. Slomškovo ime nam bodi program!

Namen društva izraža § 1. osnovanih pravil s sledečimi besedami: „*Slomškova zveza*“ slovenskih učiteljev je društvo slovenskih učiteljev in učiteljic, katehetov, obrtnih in srednješolskih učiteljev in profesorjev drugih javnih zavodov, vzgojiteljev in prijateljev šole, kateri hočejo podpirati nраво-verske, pedagogiške in patrijotiške smotre šole temeljem katoliških načel in zastopati materialne stanovske interese učiteljstva. Politiški smotri so izključeni.“

Redni člani društva (§ 6.) morejo biti vsi na javnih in zasebnih ljudskih in meščanskih šolah stalno ali začasno nameščeni učitelji, učiteljice in kateheti, c. kr. okrajni šolski nadzorniki, profesorji in učitelji obrtnih, srednjih in enakih šol in drugih učilišč, učiteljice ročnih del, vpokojeni učitelji in učiteljice, naposled oni vzgojitelji, ki se pečajo z vzgojo kot živlenskimi smotrom.

Podporni člani (§ 8.) so one osebe, ki se ne morejo prištevati onim v § 5. imenovanim, a vendar plačujejo v društvene namene najmanj eno krono na leto.

Vstanovitelj (§ 9.) je oseba, ki je podarila društvu najmanj 50 kron.

Članarina za redne člane znaša dve kroni, za naročnike „*Slov. Učitelja*“ eno krono na leto.

Odbor ima po § 21. biti tako sestavljen, da je iz šesterih učiteljev, treh veroučiteljev oziroma duhovnih profesorjev in treh učiteljic.

Z društvom je v zvezi podporni zaklad (§ 39.), namenjen v podporo v šolah se nahajajočim sinovom in hčeram rednih članov.

To so ob kratkem glavne točke društvenih pravil, ki se bodo na osnovalnem shodu predložila udeležencem in po potrebi izpremenila.

Drugi slovenski katoliški shod nam nudi priložnost, da željo, ki smo jo že dolgo gojili, uresničimo in z novim društvom stopimo v javnost. K tej slovesnosti se bodo zbrali iz vseh slovenskih dežel navdušeni katoliški Slovenci in kakor smo izvedeli od pripravljalnega odbora, bode tudi slovensko učiteljstvo pri njej častno zastopano. Zato sklicujemo osnovalni shod „*Slomškove zveze*“ na prvi dan katol. shoda to je:

na ponedeljek 10. septembra ob 3. uri popoldne
v dvorano „Katol. doma“ v Ljubljani.

Vsi, ki nameravajo shoda se vdeležiti, naj gotovo prijavijo pismeno svoja imena do 6. septembra pod naslovom: Fran Jaklič, učitelj — Dobropolje. Tisti tovariši in tovarišice, ki so pa zadržani osnovalnega shoda se udeležiti, naj pismeno naznanijo svoj pristop k društvu do 10. septembra.

Upamo, da se bodo učitelji, učiteljice in vsi drugi, kateri sodelujejo pri važnem delu mladinske vzgoje našemu vabilu odzvali v obilnem številu. Pogumno in odkritosrčno nastopimo za edinoprava in večna krščanska načela! Bojazen in sram bi tu ne bila na mestu. Zato naprej!

V Ljubljani, 24. avgusta 1900.

Za pripravljalni odbor:

Fran Jaklič,
učitelj.

Anton Kržič,
c. kr. profesor in dež. šol. svetnik.

Rudolf Vižintin,
učitelj.

Marija Štupca,
učiteljica.

Učiteljica in javnost.

8. Močnejši del.

Učiteljice imajo vsaj posredno po otrocih pristop v razne družine, in zato morejo tudi na družinsko življenje mnogo vplivati. Po naših malih mestih in trgih je posebno življenje nižjih uradnikov in trgovcev nekako prazno. Gledališč nimajo, da bi se v njih zabavali, cerkev jim ne vzame mnogo časa, večje zabave so redke, doma tičati vedno ne morejo in tudi nočejo, in tako ne ostane naši „inteligenci“ mnogo drugega, nego da svoj prosti čas presedi po gostilnah. Tam se zavživa pivo, tobak in liberalizem. To življenje je krivo, da stoji ravno ta „inteligentni“ del našega prebivalstva v tako čudnem razmerju do ostalega ljudstva, in slabo znamenje za prihodnost tega dela naših rojakov se mi zdi, da je ta razloček vedno večji. Ti možje hodijo vedno manj v cerkev, in vedno bolj kažejo svojo odtujenost od cerkve tudi v javnosti.

Pa mi se ne bojimo zanje in za njihove družine, ako je njih soproga dobra. Zakaj splošno opazujemo, da v npravnem oziru veliko bolj vlada žena moža, nego mož ženo. Res je, da je mož glava rodbine, in da je Bog naložil ženi pokorščino; res je tudi, da je mož fizično močnejši od žene in že zunanje ustvarjen za gospodovalca; res je, da on s telesno silo in z oblastnim ukazovanjem lahko ukroti ženo — a ravno tako res je, da npravno življenje v rodbini odločuje žena, ne pa mož. Redko kje opazujemo slučaj, da bi nenravn, brezverski mož potegnil za seboj tudi svojo soprogo. Vidimo žene, ki jim je usojeno celo življenje živeti ob strani popolnoma brezverskega moža, pa se ohranijo vendar na visoki stopinji npravne popolnosti. Da, mnogokrat se vidi, da dobrota soproge raste s hudobnostjo moža, kot bi hotela žena s podvojeno pridnostjo popraviti, kar je zagrešil soprog. Nasproti pa propadla ženska vedno za seboj potegne tudi moža. Če v ženi opeša krščansko mišljenje, če ona izgubi npravno tankovestnost, tedaj se nagne tudi mož takoj na to stran.

Dobre soproge in matere so torej naš up in naša tolažba v sedanjih časih. Po njih se more poboljšati vse, kar je sedaj pokvarjenega. Očetov liberalizem leže ž njim v grob, materini nauki pa kalé kot živo seme v srcu otrok in bodo zrasli v prihodnjem rodu na dan kot poroštvo boljših časov.

Saj je tako bilo vedno. Nihče ni bolje popisal človeške narave, nego sv. Duh v svetem pismu. Tu stoji pisano, da „iz oblačil pride molj, od žene pa moževa hudobija.“ (Sir. 42. 13.). Liberalne dame so poguba za soproga, zakaj, „vino in ženske storé, da modri odstopijo od vere.“ (Sir. 19. 2.) Naši liberalci niso modrejši od Salomona, zato jim je pa treba dobrih krščanskih sopro. Mož potrebuje ženske tolažbe, in ni hujše kazni zanj, nego če ima doma hudobno ženo. Saj je pisano: „Najhujša bolečina je srčna žalost, in največja hudobija je ženska hudobija. Vsaka bolečina se pretrpi, le srčna žalost ne; tudi vsaka hudobija, le ženska hudobija ne. . . Ni je hujše glave, kakor kačja glava, ni je večje jeze, kakor ženska jeza. Boljše je zraven

leva in zmaja stanovati, nego pri hudobni ženi prebivati. Med svojimi sosedi njen mož ječi in zdihuje na tihem. Hudobna žena dela potrto srce in žalostno obličje in srčno bolečino.“ (Sir. 25, 17—31). Zato pa jih je „veliko ranila in vrgla, in tudi najmočnejše je umorila.“ (Preg. 7. 26.)

Ni je pač večje nesreče, nego če liberalno svetovno naziranje, katero goji prevzetnost in pohlep po vživanju in razdira družinsko življenje, najde pristop tudi v ženske kroge. Kjer je žena liberalka, tam je mož nesrečen, in vzgoja otrok je popolnoma napačna. „Njena hiša je pot v pekel, ki pelje v smrtno bolezen.“ (Preg. 7. 27.)

Koliko pa lahko tu pomagajo učiteljice! Res je, da v javnosti učiteljica nima takega stališča, kakor marsikatera uradniška soproga, in posebno v naših majhnih mestih in trgih, kjer vladajo včasih skoro smešno malenkostne razmere med „inteligenco“, marsikatera gospa zaradi zlate zvezde svojega moža zaničuje učiteljico. Pa učiteljice imajo vendar več omike, prostejši pogled in več časa, da se dalje izobrazujejo. Te prednosti jim nihče ne more vzeti. Ako so si pridobile s krepostnim življenjem javno spoštovanje, in če jim je vestno izvrševanje stanovskih dolžnosti pridobilo splošno zaupanje, tedaj jim je pot odprta tudi v rodbine. Z ničemer se srca starišev tako ne pridobi, kakor če se lepo ravna z njihovimi otroci. Najprej je hvaležna mati in išče dotike z učiteljico ter jo poprašuje za svet. Seveda se govori samo o otroški vzgoji, potem pa pride na vrsto drugo za drugim, in tako pri čaju ali kavi nazori učiteljice postanejo kmalu tudi nazori matere. Kmalu začne izpraševati mati, kake knjige in časopise naj naroči za hčerko in zase, in kmalu začne s kritičnim očesom razmotrivati tudi dnevnik svojega moža. Prijazna beseda iz ust modre učiteljice včasih tako vpliva na soprogo in na otroke, da ti še očeta potegnejo za seboj. Res čudno je, kako so ti „močni duhovi“ slabi nasproti svojim ženam! Pametna soproga pa zna to slabost porabiti svojemu možu v korist. Če ji učiteljica nasvetuje dobre knjige in časopise, ko si žena ustvari krščansko svetovno naziranje, tedaj se od žene tudi mož navzame kmalu njenih nazorov.

To je apostolsko delovanje, koristno družinam in narodu. Mnogo dobrih učiteljic tako deluje, in te naj v osebnem občevarju, zlasti pa s priporočilom dobrih listov, še druge vspodbudé k takemu delu. λ.

Risanje črk.

Tudi znanje risanja lahko vsakemu prej ali slej koristi; a koristilo bi še bolj, ako bi se šola pri tem pouku ozirala bolj na praktično stran, ako bi se poučevalo res v tem, kar bi učencem prej ali slej hasnilo. Prav je, da vadimo učence prostoročno izdelovati razne geometrične oblike, različne okraske, liste i. t. d.; a pri vsem tem pa ne smemo pozabiti na risanje črk, ki se prav pogosto rabi v praktičnem življenju.

Ako gremo po mestnih ulicah, ali pa, ako hodimo skozi vasi, povsod opazujemo na hišah napise trgovcev, obrtnikov i. t. d. Pa kakšni so tu in

tam ti napisi! Ne gledé na to, da nam ti napisi ne morejo služiti kot vzor pravilnega jezika, tudi oblike črk so na mnogih mestih tako čudne, nejednake in nepravilne, da se človek nehoté mora smejati takim spakam. In ni se temu čuditi, osobito na kmetih. Vsakdo gleda, da z majhnimi stroški doseže, kar želi, in zato pač ne naroči napisa pri dragem mestnem pleskarju, temveč naredi si ga sam, ali mu ga naredi kdo drugi v vasi, sevé, kar najbolje more in z.n.a. In prav v tem oziru ljudska šola lahko prav mnogo stori.

Toda, kolikor mi je znano, se uprav risanje črk goji le v jako malo šolah. Da se risanje ni že tu in tam vpeljalo, je v prvi vrsti gotovo vzrok, ker mnogi učitelji sami niso o tem dovolj poučeni. Tudi jaz nisem imel o tem pravega pojma, dokler me ni o tem natančneje podučil gospod tovariš Fettich - Frankheim,¹⁾ ki se s to stroko risanja že dolgo prav uspešno bavi. Da se pa ta koristen pouk bolj in bolj razširi in vpelje po slovenskih ljudskih šolah, hočem v sledečih vrsticah na kratko pokazati, da ta pouk ni tako težaven, kakor se komu na prvi pogled dozdeva; treba je le prav začeti in pravilno nadaljevati, t. j. treba se je tudi tu posluževati prave metode.

Ker sam opis nikdar ni tako jasen, kakor je želeti, zato sem v prilogi dodal nekaj vzorcev, ki naj pojasnjujejo moje besede.

Pri pouku pričenjamo vedno z lažjim in potem prehajamo k težjemu. To pravilo velja tudi pri risanju črk. Ker se velike črke mnogo lažje rišejo kakor pa male, in ker prav pogosto izhajamo tudi prav lahko s samo velikimi črkami, zato hočem omejiti svojo razpravo za danes le na risanje velikih črk.

Podlaga vsemu risanju črk je pravo razmerje v velikostih (razsežnostih, dimenzijah). Za visokost črk je najbolje vzeti liho število delov in sicer pet, sedem ali devet; za širokost pa tri, štiri ali pet prav takih delov. Za začetek svetujem vsakemu, da riše črke v visokosti sedmih delov; še-le pozneje, ko so učenci že bolj izurjeni, naj se vzame visokost petih delov.

Podoba 1. nam kaže najjednostavnejše velike črke v razmerju 7 : 3. Kdor si te črke le nekoliko natančneje ogleda, spozna prav hitro, da ni prav nikaka umetnost jih narisati. Da se prepričaš, kako jednostavne so te oblike in kako majhna umetnost je to, je najbolje, da sam prerišeš te črke in si sestaviš nekaj besed s to abecedo in zagotovim te, da imaš v najkrajšem času vso umetnost v mazincu. Isti pripomoček ti svetujem tudi pri ostalih abecedah.

Pri risanju črk je treba pomniti, da je visokost vseh velikih črk ista, istotako širokost, izvzemši črke I, M in W. Pri prvi znaša širokost le jeden del, pri drugih dveh pa navadno po pet delov.

Vse velike črke delimo lahko na tri skupine. Prvo skupino tvorijo I, H, L, F, E, T, to so črke, ki sestojé iz samih navpičnih in vodoravnih črt; drugo V, W, A, X, Y, Z, N, M, K in tretjo O, D, U, J, C, G, P, R, B, S, slednje se izpeljujejo iz črke O.

¹⁾ Imenovanemu g. tovarišu izrekam na tem mestu za to najsrčnejšo zahvalo *Pis.*

Prav take oblike nam kažete podobi 2. in 3., le da je razmerje drugo namreč $5 : 3$, oziroma $5 : 4$.

Te prve tri podobe nam kažejo jako enostavne, vendar lične oblike, ki se lahko rišejo na vsaki šoli, tudi na vsaki jednorazrednici. Učenci jih izdelujejo z največjim zanimanjem in prav mnogemu bode to znanje več koristilo, kakor pa risanje raznih meandrov in listov.

Ker pa želimo včasih še ličnejših oblik, kažejo nam nekaj takih naslednje podobe.

Na podobi 4. in 5. vidimo okrogle črke, med tem, ko smo na prvih treh podobah imeli le oglate.

Črke podobe 4. so izpeljane iz črk, kakor nam jih kaže podoba 1., a se prav lahko izpeljejo tudi iz črk podob 2. in 3.

Da lažje spoznamo, kako je ravnati pri teh črkah, ogledati si moramo najprej, kakšne kote opazujemo pri črkah podobe 1.

Črke prve skupine (I—T) imajo izključno le kote 90° ; črke druge skupine (V—K) imajo prav raznovrstne kote; pri črkah tretje skupine (O—S) pa opazamo največ le kote 90° in 135° .

In sedaj, ko to vemo, postavimo si za črke podobe 4. lahko sledeča pravila:

1. Zaokrožujejo se le črke tretje skupine (O—S).
2. Zaokrožujejo se le poševne črte, katerim so koti 135° priležni in tem črtam pripadajoči notranji koti 90° .
3. Poševne črte, katerim so priležni koti 135° , se zaokrožujejo z loki, katerih polumer je enak $1\frac{1}{2}$ delu ali z drugimi besedami: lok je enak četrtini v devet kvadratov včrtanega kroga.
4. Tem poševnim črtam pripadajoči notranji koti 90° se zaokrožujejo z loki, katerih polumer je enak $\frac{1}{2}$ dela ali z drugimi besedami: lok je enak četrtini v jeden kvadrat včrtanega kroga.

Risanje po teh pravilih nam pač ne bo prizadevalo nikakih težav. Le srednji del črke S moramo, ne opiraje se na kako pravilo, primerno zaokrožiti, pri čemer je treba paziti le na to, da je tudi srednji del povsod jednako širok.

Mnogo bolj kakor te, so zaokrožene črke podobe 5. Pa tudi pri teh se lahko ravnamo po določenih pravilih:

1. Zaokrožujejo se vse črke.
2. Kako se zaokrožujejo poševne črte s priloženimi koti 135° , glej zgoraj pravilo 3.
3. Kako se zaokrožujejo vnanji pravi koti, glej zgoraj pravilo 4.
4. O notranjih pravih kotih je pa pomniti to-le: Velikim lokom (t. j. lokom, katerih polumer je enak $1\frac{1}{2}$ delu) pripadajoči notranji pravi koti se zaokrožujejo po gorenjem pravilu. Malim lokom pripadajoči notranji pravi koti se pa ne zaokrožujejo, temveč ostanejo tudi še nadalje pravi koti.

Da bodo pa cenjeni tovariši še lažje umeli, pokazati hočem to tudi na sledečem zgledu. Vzemimo črko R. Ta črka (glej podobo 1.) ima na levi zgoraj (pri št. 1) kot 90° , na desni zgoraj (pri št. 2) pa poševno črto, kateri sta

priležna kota 135° . Ogel na levi (št. 1.) se zaokroži z lokom, katerega polumer je enak le $\frac{1}{2}$ dela, ali z drugimi besedami: lok je četrtna kroga, ki je vrtan v enem kvadratu. Poševna črta na desni (st. 2) pa se zaokroži z lokom, katerega polumer je enak $1\frac{1}{2}$ delu ali z drugimi besedami: lok je četrtna kroga, ki je vrtan v devetih kvadratih. Na desni znotraj (pri št. 3) se napravi mali lok, ker je zunaj veliki, na levi znotraj (pri št. 4.) pa se pusti nezaokrožen ogel ker je na zunaj le mali lok. Tudi konci črk (št. 5 in 6) se zaokrožijo z malimi loki, ker so pri oglatih črkah tu navadno koti 90° .

Podoba 6. nam kaže črke s senco oziroma z debelino. Podlaga tem so črke podoba 1. Kakor ni nikaka umetnost črk samih napraviti, tako tudi ni umetnost narediti senco, oziroma debelino. Da se ta napravi, potegnejo se od vseh oglov na desno navzdol črte n. pr. v legi 45° . Ako se potegnejo potem še navpične oziroma poševne črte na desni in vodoravne spodaj v oddaljenosti $\frac{1}{2}$ dela, imamo debelino narejeno. Tudi pri vseh ostalih črkah se napravi debelina na enak način, le da se pri okroglih črkah tudi debelina primerno zaokroži.

Kakšne črke nam kaže podoba 7.? V bistvu so prav iste kakor na pod. 1, le da so risane v razmerju 7 : 4. Na primernih krajih pa so jim pridejane še pritikline v velikosti $\frac{1}{2}$ dela. Kje je te pritikline pridejati in kje ne, tega pač ne bo težko prav pogoditi.

Tudi podoba 8. nam kaže črke s pritiklino. Podlaga tem, ki so risane v razmerju 7 : 5 so črke pod. 4. Pritiklina ima velikost jednega dela ter je proti črki zaokrožena z lokom, čegar polumer je enak jednemu delu. Pomniti je le pri vseh črkah s pritiklinami, da se pritiklina ne všteva v širokost črke.

Na podobi 9. vidimo črke v razmerju 7 : 3. Temeljna oblika jim je oblika črk pod. 7. Razločujejo se od onih na podobi 7. le v tem, da so pri teh posamezne proge, izvzemši zgoraj in spodaj, le po $\frac{1}{2}$ dela široke.

Tudi podoba 10. nam kaže skoro v istem smislu risane črke. Tudi pri teh vidimo v širokosti prog razliko. Podlaga so jim črke podobe 4., oziroma podobe 8. Da ti bo mogoče določiti, katero progo bodeš naredil le polovico dela in katero cel del široko, napiši si v mislih dotično črko. Kjer imaš pri pisani veliki črki lasno črto, tam naredi progo polovico dela široko, kjer pa imaš pri pisani črki senčno črto, tam pa napravi progo, katere širokost je jednaka jednemu delu. Izjeme bi bile le pri črkah O in D, kjer sta obe navpični progi široki po jeden del in, pri črki Z, kjer je srednji del tudi širok jeden del, dasi imamo pri pisani črki tu le lasno črto.

Po istem načelu se tvorijo tudi črke podobe 11., le da imamo tu mesto $\frac{1}{2}$ dela širokih prog same črte.

Oglejmo si konečno še črke podobe 12. in 13. Podoba 12. nam kaže iste oblike, kakor pod. 2., pod. 13. pa iste kakor pod. 11., le da so tu zaokrožene črke tretje skupine. In vendar so nam črke podobe 12. in 13. nekam bolj všeč, kakor pa one na pod. 2. oziroma 11. Vse bolj elegantno lice imajo in vendar jim je spremenjena le lega. Kako se te rišejo, ne potrebuje mnogo pojasnila, ker je vse odvisno le od mreže. Bolj ko navpične črte nagnemo

na desno ali na levo, bolj je tudi lega črk viseča na desno ali na levo. Da se tudi vse druge črke napravijo lahko ležeče, umljivo je menda samo ob sebi.

Ker se prav pogosto rabijo tudi številke, podajam na podobi 14. še vrsto najjednostavnejših števil, ki so pa tako preprosto sestavljene, da si jih vsakdo koj na prvi pogled lahko vtisne v spomin.

Paznemu očesu pa ne bo odšel niti napis niti podpis na priloženi prilogi. Kdor si bode to nekoliko natančneje ogledal, videl bo, da so tudi te črke risane po istih načelih kakor vse druge na tej prilogi, le da proge niso podvojene.

K skepu se mi zdi potrebno pristaviti še nekaj splošnih navodil:

1. Črk ni risati prostoročno, temveč s pomočjo pripomočkov — ravnila, šestila i. t. d.

2. Pri risanju črk je treba zahtevati od učencev posebno natančno razdelitev, t. j. popolno enakost delov.

3. Učenci naj, kolikor mogoče, izdelujejo vseh črk popolno abecedo, da se jim podoba in konstrukcija do dobra vtisne v spomin.

In s tem končavam svojo razpravo, ki jej pristavljam le iskreno željo, da bi se vsi slovenski učitelji z zanimanjem poprijeli tudi te stroke risanja, kar bo učencem prav gotovo mnogo koristilo.

Jos. Novak.

Slovstvo.

Slovenske razprave v izvestjih srednjih, meščanskih in ljudskih šol. — Izmed letnih poročil naših srednjih šol ima edino izvestje c. kr. državne nižje gimnazije v Ljubljani slovensko razpravo, naslovljeno „Nekaj opazk k Jurčičevemu „Tugomeru“ in „Veroniki Deseniški“. Pod tem skromnim naslovom je priobčil dr. Josip Debevec učeno študijo o značajih v omenjenih Jurčičevih dramah. Pisatelj opozarja na razloček mej značaji v „Tugomeru“ in „Veroniki Deseniški“. Značaji glavnih oseb v „Veroniki“ so individualni, zgodovinski, značaji glavnih oseb v „Tugomeru“ pa kažejo zastopnike Nemcev in polabskih Slovanov, ki so živeli v času, ko se vrši drama. Pisatelj na podlagi mnogih virov jako bistroumno razpravlja, v koliko odgovarjajo ti „tipični“ značaji v „Tugomeru“ tedanjim zgodovinskim razmeram.

Letno poročilo deške meščanske šole na Krškem ima poleg nemške pesmi za cesarjevo sedemdesetletnico in poleg razprave „Die Unterrichtsbehelfe und die Methode beim slovenischen Sprachunterrichte an den deutschen Volksschulen“ dva slovenska sestavka.

Meščanski učitelj K. Humek je priobčil razpravo „Nekaj ornamentike“, ravnatelj I. Lapajne pa spis „Krški sodnijski okraj v narodno-gospodarskem oziru.“

Za izvestja dekliških šol posebno primerno razpravo ima letno poročilo uršulinskih dekliških šol v Ljubljani. Pisateljica M. L. v sestavku „Vrta gospodinja“ opisuje, kaj mora znati gospodinja o obleki in kako mora ravnati ž njo. Razprava podaja vse, kar bi iskali v kaki knjigi o gospodinjstvu o tem predmetu, pa je pisana tako poljudno, da jo bodo prav s pridom brale učenke meščanskih šol in da jo bodo z veseljem vzele v roko tudi njih matere. Razprava je nadaljevanje iz prejšnjih letnih poročil, kjer je spretna pisateljica opisovala svojstva vrle gospodinje in kaj mora znati gospodinja o stanovanju.

Slednjič moramo še omeniti sestavka „Kako se spoji prijetno s koristnim v počitnicah“, ki ga je spisala za letno poročilo mestne osemrazredne dekliške ljudske šole v Ljubljani

učiteljica Marija Šerc. Sestavek je pisan prav pristržno. Vidi se mu, da ga je narekovala požrtvovalna ljubezen učiteljice do dobre mladine.

Jahresbericht des k. k. Obergymnasiums in Rudolfswert ima na prvem mestu filologiško - matematiško razpravo: Studien zur exacten Logik und Grammatik iz peresa profesorja Mihaela Markiča. Iz šolskih izvestij povzamemo, da je poučevalo na zavodu 16 učnih moči in ga obiskovalo 225 dijakov. Od teh je

bilo 25 odličnjakov, 155 jih je dobilo prvi red, 15 ponavljavni izpit, 23 drugi red in 5 jih je dobilo trojko.

Narodne pesmi z napevi. Nabral in uredil Janko Žirovnik. Nova pomnožena izdaja. Lastnina in zaloga Otona Fischerja v Ljubljani 1900. — Ta knjižica bode dobro došla raznim društvom. Ker so pesmi preprosto harmonizirane, peli jih bodo lahko poleg izobraženih tudi nešolani pevci.

Šolske vesti.

Osebnosti. Učiteljem na strokovni šoli v Ljubljani je imenovan gosp. Oton Grebenz, asistent na državni rokodelski šoli v Tešnu. — Glavnim učiteljem na goriškem ženskem učiteljsišču je imenovan ondotni suplent g. Pij Babuder.

Izpremembe pri učiteljstvu. Na Kranjskem. Gdč. Franja pl. Poka je stalno nameščena kot učiteljica na ljudski šoli na Karolinski zemlji; gospod Josip Tratar, učitelj v Dobovi, je imenovan stalnim učiteljem v Mokronogu. — Na Goriškem. Nadučitelj v Devinu gospod Albert Komač je imenovan vadničnim učiteljem v Gorici. Gosp. Henrik Leban, doslej učitelj v Ozeljanu, pride za učitelja na pripravnico na Proseku. G. Križman France, doslej učitelj v Levpi, pride za drugega učit. v Rihenberg. G. Vižintin Rudolf gre iz Kronberga v Renče — a na njegovo mesto pride gosp. Rajmund Fajgelj. Na novo ustanovljeno pripravnico v Podgori pa pride g. Justin, doslej učitelj v Šempetru. — Stalno sta nameščena Ernest Širca v Podgori in Jožef Vidor v Ločniku, def. učitelj iz Plavi Franc Golja pride v Levpo-Zavrh, Ivan Vuga iz Rihemberga v Cerovo, Franc Merljak iz Dornberga v Plave, Anton Kuntin iz Batuj za potovalnega učitelja v Št. Maver-Podsabotin, Maks Kuntih iz Kala v Kviško, Urh Pav-

lica iz Renč v Bukovico; izprašani učiteljski kandidati: Jožef Erzetič pride v Kal, Rihard Orel v Dornberg, Marija Bajc v Rihenberg, Klementina Lavrenčič v Batuje, Frančiška Copic v Ročinj in učiteljica Ana Jug iz Čepovana v Vrtojbo.

Tečaj za učitelje meščanskih šol se otvori v Mariboru dne 24. septembra t.l. Sprejema se učiteljstvo, ki ima usposobljenost za javne ljudske šole, brez tega dokazila se sprejem le izjemoma dovoli.

Gimnazija v Kranju bo prihodnje šolsko leto zopet tako dobro obiskovana, da vsled premnogih vzporednic ni več prostora v gimnazijskem posloplju in je ravnateljstvo že naprosilo občino za prostorno sobo blizu gimnazijskega posloplja.

Učiteljska konferenca slovenskih učiteljev v kočevskem okraju bode dne 5. septembra v Ribnici.

Razširjena šola. Deželni šolski svet štajarski je razširil dvorazredno ljudsko šolo pri Sv. Lovrencu na Dravskem polju v trirazrednico.

Okrajna učiteljska konferenca za novomeški okraj se vrši 6. septembra v posloplju deklishe šole v Novem mestu.

Razpisane učiteljske službe. Na trirazrednici v Sv. Križu pri Litiji je do 10. septembra razpisano mesto nadučitelja. Učiteljski službi sta razpisani

na trirazrednici v Zatičini do 10. in na jednorazrednici v Podragi do 5. septembra. Prošnje za prvi dve mesti je poslati okr. šol. svetu v Litiji, one za Podrago pa v Postojno. — Na Štajerskem. Na trirazredni ljudski šoli v Teharjih. III. plačilni razred, je do 20. sept. t. l. razpisana učiteljska služba. Teharje je jako lep kraj, leži 30 minut zunaj Celja, samo 15 minut od železniške postaje v Štorah in tik okrajne ceste Celje-Blagovna-Št. Jur. Po dogovoru dá občina prosto stanovanje. Moški prosilci imajo prednost.

Gospodinjstva šola c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani pod vodstvom častitih sester redovnic prične nov tečaj 1. oktobra t. l. Pouk, ki je slovenski, traja eno leto. Gojenke stanujejo v zavodu ter je njih število omejeno na dvanajst Pouk zavzema vse stroke gospodinjstva: kuhanje, šivanje, pranje, likanje, dela v hlevu in na vrtu, mlekarstvo itd., vrhutega pa tiste šolske predmete, ki so potrebni za popolno izobrazbo gospodinj na kmetih. V šolo se sprejemajo vsaj 16 let stara dekleta, ki plačujejo po 14 gld. na mesec za hrano, stanovanje in vse drugo potrebno. Podrobni pogoji se zvedó pri c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, kateri je tudi prošnje za sprejem v šolo poslati do 15. septembra.

Ljudske šole v Trstu. — Iz štatistike, katero je izdal magistrat, posnemamo, da je obiskovalo italijanske ljudske šole v mestu 10.735 učencev, v okolici pa 549 učencev. Slovenske ljudske šole v okolici je obiskovalo 2348 učencev. Ako prištejemo temu številu še one slov. učence, ki so obiskovali v mestu zasebne ljudske šole, tedaj vidimo, da je bila v Trstu in v okolici dobra četrtinka slov. otrok!

Sklep šolskega leta na goriškem zavodu gluhonemih. V torek 14. avgusta je končalo šolsko leto na tukajšnjem zavodu gluhonemih. Dečkov in deklic je bilo v zavodu 84, in sicer dečkov 46, deklic 34.

Šola za gluhoneme v Ljubljani se otvori letos v oktobru. Za sedaj se otvori prvi razred, ki se pa polagoma razširi v osem letnikov. Pouk bo slovenski.

Nova štirirazredna ljudska šola se je ustanovila v Kapelah pri Brežicah. Tri učiteljska mesta so razpisana do 11. septembra, s katerimi so v zvezi prosta stanovanja.

Ljubljanska mestna dekliška šola. Poslopje za mestno dekliško šolo bode jeseni že pod streho in se v začetku prihodnjega šolskega leta odprlo šolskemu pouku. Razun šolskih sob, bode v poslopju nastanjena telovadnica, direkcijška pisarna, knjižnica, šolski muzej i. t. d. Poslopje bode zidano v modernem slogu.

Drobtine.

Sedemdesetletnica Nj. veličanstva presvetlega cesarja se je po vsej Avstriji zelo slovesno praznovala. Dasiravno visoki jubilar ni prijatelj šumnim veselicam in je sam praznoval redko slavlje v ožjem krogu svoje družine, si vendar podložni narodi niso pustili zabraniti, da ne bi dali svojim dinastičnim čustvom duška z ganljivimi

dokazi vdanosti. Poleg razsvitljave mest in trgov in drugih javnih ovacij se je v dan cesarjeve sedemdesetletnice zanj in njegovo presvitlo rodbino tudi mnogo molilo. Kjerkoli v Avstriji prebiva katoliško ljudstvo, se je ta dan opravila sveta maša za ljubljene slavljenca na cesarskem prestolu. Slovenci niso v tem zaostajali za

drugimi narodi. Učiteljstvo pa, kateremu je v odgojo izročena nežna slovenska mladina, je ob tej slovesni priliki v srcu ponovilo sklep, da hoče v njej vzbujati in negovati ljubezen do cesarske hiše in širne Avstrije po besedah pesnikovih: „Bogu dušo in vest — vladarju zvestobo do smrti.“

Katoliški shod in učiteljstvo. Zveledi smo od pripravljalnega odbora, da se je že precej učiteljev oglasilo za vstopnice. Naj bi se temu številu pridružili še mnogi drugi, da bode slovensko učiteljstvo na drugem slovenskem kat. shodu častno zastopano. Zlasti je želeli mnogobrojne vdeležbe zaradi osnovalnega shoda „Slomškove zveze“, o kateri smo obširneje pisali na uvodnem mestu. Zato naj tisti gospodje, ki so nameravali priti še le v torek, 11. sept. ali sredo, 12. sept., pridejo že v ponedeljek 10. septembra in naj vzamejo vstopnice za vse tri dni. — Iz istega vzroka bi bilo želeli, da se kat. shoda vdeleži mnogo gospodičen učiteljic. Zelo razširjeno je mnenje, da v obče dame ne morejo dobivati vstopnic za shod. Temu nasproti moramo pojasniti, da se želi vdeležba inteligentnega ženstva in zlasti slovenskih učiteljic. Zato naj se gospodične le pridno oglašajo za vstopnice. Za prenočišče se bode poskrbelo. Prijave z dostavkom, ali se želi prenočišče ali ne, naj se pošiljajo pod naslovom: „Pripravljalni odbor katol. shoda v Ljubljani.“

2000 otrok brez šole. „Ellenzék“ poroča, da je v Kološu 2000 otrok, ki radi pomanjkanja šolskih prostorov ne morejo hoditi v šolo. Največje pomanjkanje šolskih prostorov ima protestanska cerkev helv. izp. torej „cerkev mažarska“, kakor jo njeni pristaši s ponosom imenujejo. In Kološ je vendar sedež mažarskega kulturnega društva, katerega namen je raz-

širjati mažarsko kulturo na Sedmograškem. V resnici pa jo razširja tako, da mažarske otroke pušča brez šole, namestu tega pa „deluje“ med Rumuni in Nemci. To je mažarska kultura.

Neki c. kr. okrajni šolski svet na Goriškem je nakazal svojemu „zasilnemu“ osebju nagrado. Pa v nakazilu je zažugal: da mora dotičnik potegniti nagrado za gotovo do konca leta, drugače zapade na korist okr. šol. zaloge. Ali res misli gospoda, da so trdo zasluženi krajcarji le miloščina, do katere „zasilno“ osebje nima nikake pravice?

Prvo francosko ljudsko vseučilišče se je otvorilo v Parizu. Misel je sprožil neki preprost delavec po imenu Deherm. Mož se je bavil s socialnim vprašanjem in premišljeval, kako bi se tudi delavcu nudila prilika, da si razširi duševno obzorje. Nato je začel razširjati misel „ljudskega vseučilišča“.

Duhovne vaje za učitelje so se pričele 20. t. m. in so se završile 24. avg. Vodil jih je o. Salezij Vodošek iz reda sv. Frančiška. — Duhovne vaje za učiteljice se bodo vršile od 2. do 6. sept. pod vodstvom P. Hörtnagla iz T. J. — Goriške učiteljice so imele svoje duhovne vaje na Sveti gori pri Gorici pod vodstvom gosp. špirituala, dr. Fran Ušeničnika od 26. do 30. avgusta.

Šolo za gluhoneme v Šmihelu pri Novem mestu, katero vodijo čč. šol. sestre, obiskovalo je v pretečenem letu 25 gluhonemih deklic in sicer dvanajst drugi razred (4. šolsko leto), trinajst prvi razred (drugo šolsko leto). Ena izmed gojenk je med letom umrla, 24 jih je uživalo štipendije c. kr. deželne vlade po 200 kron.

Pouk gluhonemih se vrši po dveh metodah: po francoski in nemški. Francoska metoda vporablja kot učno sredstvo zlasti razna znamenja s prsti in rokami in pisane črke. Učni smoter je ta, da

more gluhoemec z znamenji in pismom svoje misli izražati in kar bere, razumeti. Nemška metoda pa se ne poslužuje umetnih znamenj, temveč vporablja pismeni jezik in navadne glase. Smoter je ta, da more gluhoemec izgovorjeno besedo brati z ust govoritelja in tudi sam razne glasove izražati. — Način, s katerim se ta smoter doseže, je naslednji: Učenca opozoré na stanje govoril pri raznih glasovih. Zlasti se mora ozirati na ustnice, zobe in jezik. Kar je videl, mora posnemati in isto stanje govoril napraviti, kakor ga je videl pri učitelju. Tako se učenec nauči samostojno artikulirati glasove in brati z ust drugih. Počasi se iz posameznih glasov sestavijo besede, ki se pojasnujejo s slikami. Iz besedi se naredé stavki. In slednjič je učenec zmožen govor drugih razumevati in sam govoriti.

Ruski car za ljudsko izobrazbo.

Car Nikolaj hoče svojo velikansko armado porabiti za duševno izobrazbo naroda. Pouk v branju, pisanju in računanju bode odslej važen del vojaške izobrazbe in za vse analfabete v armadi obligaten. Velikanski pomen te carjeve ideje nam bode tem bolj jasen, ako pomislimo, da šteje ruska vojska v miru blizu milijon vojakov in da se vsako leto četrti del te množice prenovi. Rekrutov, ki pridejo k vojakom, zna povprečno komaj 5 % brati in pisati. Vojaška služba traja v Rusiji šest let. V tem času si lahko vsak vojak poleg svoje strokovne izobrazbe pridobi najpotrebnejše znanje v elementarnih strokah. Ako car svoj načrt izvrši postal bode velik dobrotnik svojega naroda.

Velikanski učiteljski shod se je vršil v Los Angeles v Kaliforniji od 8. do 14. julija t. l. Vdeležilo se ga je 15.000 učiteljev, srednješolskih in visokošolskih profesorjev in prijateljev šole.

Zahvala. Udeležniki učiteljskih duhovnih vaj se iskreno zahvaljujejo časti-

temu gospodu eksercitorju, o. Saleziju, za trud in požrtvovalnost, hišnemu gospodarju, preč. gospodu prelatu dr. Janezu Kulavicu, za gostoljubnost in postrežbo ter vsem onim gospodom, ki so imeli te dni zaradi nas skrb in delo, in nam omilili bivanje pri duhovnih vajah. Trud in skrb naj Vam povrne Bog!

Eden za vse.

Duhovništvo za učitelje. G. Ivan Krajnik, nadučitelj v Kobaridu, ki je bil lansko leto zaradi disciplinarnega prestopka nenadoma odpuščen iz službe, je bil letos po ukazu naučnega ministerstva zopet sprejet v službo. „Učit. Tovariš“ pripisuje ta uspeh pomoči goriškega liberalca dr. Tume in s tem dela reklamo za liberalno stranko. „Primorski List“ in „Gorica“ pa imenoma navajata na vseh inštancah tiste „klerikalce“, katerim gre zasluga, da se je stvar ugodno rešila. Bili so ti možje: monsignor prisednik c. kr. dež. šolskega sveta v Gorici, in c. kr. dvorna kaplana dr. Fr. Kyzlink in dr. Karol Weiss na Dunaju. — Mi bi te zadeve ne pogrevali, ako bi je „Učit. Tovariš“ ne izrabljal v korist liberalne stranke in ako bi ne skušal s slučajnimi osebnimi aferami sejati razpor med učiteljstvom in duhovstvom.

900-letnico krščanstva so na sijaen način praznovali dne 15. t. m. v Ostrogonu na Ogerskem, kjer je bil pred 900 leti po sv. Astriku krščen ogerski kralj Štefan. Na slavnosti je bil navzoč nadvojvoda Friderik kot zastopnik cesarjev, dalje ogerski ministerski predsednik Szell in mnogo drugih ministrov. Pri slavnostnem obedu sta lepo govorila kardinal-primas Vaszary in Szell, ki pa je prej še izdajal tajna povelja proti udeležbi te slavnosti. — Ob isti priliki so imeli katoliški ogrski učitelji v Budapešti svoj drugi deželni kongres. Sprejele so se važne resolucije gledé izobraževanja katoliških učiteljev in reforme učiteljskih pokojnin.

Premakljive šole. Mestni svet v Bostonu je dovolil 60.000 dolarjev za napravo deseterih šolskih poslopij, ki se lahko prestavijo iz enega mesta na drugo, kjer jih ravno potrebujejo. Zgrajena so tako, da se posamezni deli lahko razlože in zopet sestavijo. Vsaka šola ima prostora za 60 učencev.

Pomožne šole za slabo nadarjene otroke obstoje že dalj časa na Nemškem v mnogih mestih in trgih. Sedaj jih štejejo že 56 z 225 učitelji, 202 razredoma in 4281 učencev in učenk. Poučno delo o njih je izdal Wintermann: „Die Hilfsschulen Deutschlands und der deutschen Schweiz 1898.“ Najstarejše take šole so v Halli ob Sali iz leta 1863 in v Draždanih iz leta 1867.

V spomin Slomškove stoletnice so sklenili nekateri domači rodoljubi iz Poniške vstanovit „Slomškovo ljudsko knjižnico“ in „Slomškovo dijaško ustanovo“. S takimi napravami se najprimernejše časti spomin velikega moža.

Šolske razmere v — Afriki. V nemškem misijonskem listu opisuje neki oče misijonar način šolskega pouka v deželi Kiboso v Vzhodni Afriki tako: Naše šole niso poslopja, temuč velikanska drevesa, pod katerimi se prav prijetno počiva. Šolska poslopja bi bila tukaj tudi brez koristi. Ob času deževja so plohe tako pogoste in pota tako slaba, da vsakdo mirno doma ostane. Ob vročem letnem času pa so zamorci in očetje raje v hladni senci in na svežem zraku, ki ga je v obilici pod košatimi velikani. Poleg tega nas tudi razni mrčesi, katerih po stanovanjih kar mrgoli, na prostem ne nadlegujejo.

Več prostih kakor šolskih dni ima učeča se mladina na Francozkem. Ako sestavimo vse proste dni srečne francoske mladeži, dobimo sledeči rezultat: Vsak otrok ima 64 dni velike počitnice, o Vseh svetih 3 proste dni, o božiču in novem

letu 10, o pustu 2 dni, o Veliki noči 15, o beli nedelji (birmovanje) 3 dni. Poleg tega so pouka proste vse nedelje in vsi četrtki, skupaj 104 dni. Če k temu številu prištejemo še razne spominske dneve velikih mož, katerih je 12, vidimo, da imajo francoski otroci 216 prostih in 149 šolskih dni. — Pripomniti moramo, da imajo te predolge počitnice tudi svoje slabe posledice. Deseti del francoskega prebivalstva namreč ne zna ne brati ne pisati. Naši jungovci in liberalci pa vendar ne jenjajo proslavljati francoskih šolskih razmer. Zakaj? Zato, ker so šole brezverske in ker se ob dolgih počitnicah prijetno živi.

Službeno štiridesetletnico g. nadučitelja Julija Plhaka so v Zagorju slovesno praznovali 14. avgusta. Že v nedeljo mu je čestital občinski odbor in izročil lepo izdelano diplomu, s katero je imenovan jubilarnt častnim občanom.

Zvečer mu je priredilo pevsko društvo bakljado in serenado. Nato je sledila veselica na vrtu g. L. Habeta, katere se je vdeležil obč. odbor, duhovščina, učiteljstvo, rudniški uradniki in mnogo častivcev slavljenčevih.

Kaj je klerikalizem in klerikalna organizacija. „Učit. Tovariš“ in drugi liberalni listi se vedno bojujejo zoper klerikalce in klerikalizem. Kdo so pa klerikalci in kaj je klerikalizem, pa dosedaj niso hoteli določno povedati. Zadnja številka „Tovariševa“ nam je razodela to skrivnost. „Tovariš“ piše: „Vse duhovništvo vesoljnega sveta navdaja samo en duh, vsi se pokoravajo samo enemu vladarju in ravnaajo po istih navodilih. Slovensko duhovništvo je le del velikanske klerikalne organizacije, je pa v sebi izvrstno organizovano, četudi ima več podpoglavarjev, gre vendar povelje in geslo za vse, kakor

iz enih ust.“ S temi besedami je dobro označena **katoliška cerkev**. Katoliška cerkev je — glej „Veliki katekizem“ vprašanje 194. — vidna družba vseh pravo-vernih kristijanov (torej tudi duhovnikov), ki verujejo iste nauke (navdaja jih samo en duh), prejemajo iste zakramente (ravnajo se po istih navodilih), in imajo rimskega papeža za svojega poglavarja. Duhovništvo (in verniki) v slovenskih deželah imajo svoje podpoglavarje, škofe, ki „so razen papeža pravi nasledniki apostolov“ (Katekizem vprašanje 203). Povelje in geslo gre za vse, kakor iz jednih ust, ker „so škofje s papežem v zvezi“ (Katekizem vprašanje 203), duhovništvo je izvrstno organizovano, ker s škofom pomagajo v njih službi zlasti mašniki, ki so jim podrejeni.“ (Katekizem vpraš. 205). Pribijmo: Klerikalna organizacija je „Tovarišu“ katoliška cerkev. klerikalizem in klerikalni tabor je katoličanstvo, klerikalci so katoličani.

Šola, ki je veljala 8. milijonov rubljev. V Moskvi so zidali v spomin 25-letnega vladanja umrlega carja Aleksandra III. obrtno šolo, ki se odpre na jesen. Poslopje je ogromno in se v njem nahaja mnogo oddelkov za razne stroke obrtnije. Za zidanje se je izdalo 8 milijonov rubljev.

Dela šolskih bratov na pariški razstavi. Iz „Journal officiel“ od 18. avgusta t. l. posnamemo, da so dobili „bratje krščanskih šol“ na svetovni razstavi v Parizu za svoja dela vzgoje in vsakovrstnega pouka: 3 prva darila; 13 zlatih, 21 srebrnih, 14 bronastih svetinj in 6 pohvalnih priznanj, torej skupaj 57 odlikovanj. Tako morajo tudi francoski framasoni priznati, da državna brezverska šola ne more tek-movati z verskimi — krščanskimi šolami.

Pedagoško društvo v Krškem je postavilo grobne spomenike pokojnima učiteljema tovarišema:

Kaligarju, nadučitelju pri Sv. Križu pri Kostanjevici, in J. Osani, učitelju v Svibnem pri Radečah.

Učiteljska revščina na Španskem. Usoda učiteljev na Španskem je zelo žalostna. Ljudstvo sicer troši denar za boje z biki, svojih učiteljev pa ne plačuje dostojno. Letna plača je zelo nizka, in še ta se jim včasih deloma, včasih celo popolnoma pritrga. Tako n. pr. dolguje sedaj dežela učiteljem blizo 10 milijonov pezeta. — „Učit. Tovariš“ pri neki slični notici modro pristavlja: „Kakor znano, je Španska klerikalna dežela.“ Mi pa še pristavimo: „Španska je res katoliška dežela, ki pa ima nesrečo, da jo že več desetletij vladajo liberalci in framasoni.“

Šolstvo na Francoskem. Glasom izvestja, ki ga je izdalo francosko ministerstvo prosvete za pariško svetovno razstavo o stanju šolstva v deželi, bilo je v preteklem letu na Francoskem in v kolonijah 83.654 ljudskih šol, in sicer 67.579 javnih in 16.075 zasebnih. Samo meščanskih šol je bilo 5683. Na vseh ljudskih šolah je bilo 145.955 razredov. Na zabaviščih je delalo 9414 učiteljic. Na ljudskih šolah je bilo 188.277 učnih moči in sicer 103.339 učiteljevin 84.938 učiteljic. Skupni izdatki za vse ljudske šole v Francoski in njenih kolonijah so znašali v preteklem letu 204.831.517 frankov.

Ogromno armado šolskih otrok ima mesto London. Preteklo leto je obiskovalo londonske šole 758.337 učencev in učenk. Povprečno jih je bilo vsak dan navzočih pri pouku 616.378, torej jih je manjkalo 142.000.

Pruska vlada za šolstvo. Pruska vlada je sklenila v budget prihodnjega leta vstaviti svoto deset milijonov mark za ljudsko šolstvo, da olajša občinam prevelike stroške. Tudi v Avstriji posne-manja vredno.

Žalostne razmere v Galiciji. — V občini Nievodna, okraj Jaslo, živi vpokojeni učitelj Marcel Szerbenski, ki je deloval ondi več ko petindvajset let. Ko je bil pred desetimi leti vpokojen, nakazal mu je deželni šolski svet pokojnino mesečnih 8 gld. S to plačo naj bi preživil tudi ženo in hčer. Pritožba zoper odlok deželnega šolskega sveta je bila odbita.

Nov red izpita za učiteljice je izdal pruski minister za nauk in bogočastje.

Šolske hranilnice v Dalmaciji. Preteklo leto je bilo v Dalmaciji 85 šolskih hranilnic. Vložilo je v njih 2477 otrok 5393 kron 27 helarjev.

Šolske oblasti zoper jungovce. V zadnjem času se je jungovskim agitatorjem začelo slabo goditi. Na Štajerskem sta bila znana Killer in Horvatek od svojih nadučiteljskih mest odstavljena in degradirana za učitelje na krajih z nižjim plačilnim razredom. Na Nižjeavstrijskem je deželni šolski svet odpustil iz službe jungovca Riedla in nacijsonalca Rehlinga.

Za izplačevanje učiteljskih plač potom poštne hranilnice se prizadevajo učitelji na Nižjeavstrijskem. Ako se jim tam poskus posreči, bi se novi način izplačevanja tudi lahko vpeljal po drugih kronovinah. Sedaj imajo zlasti učitelji po oddaljenih krajih veliko težav, predno dobé v roke svoje trdo zaslužene krajcarje. Zato je popolnoma odobravati, če se vpelje kak boljši način izplačevanja.

† **Adalbert Falk.** Na Vestfalskem je umrl 7. julija vpokojeni pruski naučni minister Falk. Ta mož je imel važno vlogo v tako zvanem „kulturnem“ boju

od l. 1872.—75., kjer je bil zvest pomagač Bismarkov. Z zloglasnimi majevimi zakoni je hotel uničiti organizacijo katoliške cerkve na Pruskem in jo izpodriniti iz šol. Toda vsi sovražni naporji so bili zaman. Ko je Falk izprevidel, da proti cerkvi ne opravi nič, je odstopil, Bismark pa se je začel pogajati s papežem. Non praevallebunt — ne bodo zmagali, se še vedno vresničuje pri Kristusovi cerkvi.

Reforma gimnazij na Grškem. Vlada se je odločila v bodočem zasedanju zbornice razpravljati o reformi srednjih šol. Klasični pouk na gimnaziji se ima omejiti, a realni predmeti se bodo razširili, da se morejo abiturijenti posvetiti tudi praktičnim strokam.

Za bolnega učitelja g. Frana Povšeta so darovali: g. Štefan Tomšič, naduč. v Ribnici, 1 K; g. Fr. Štefančič, učitelj v Ribnici, 1 K; g. Jožef Levičnik, naduč. v Železnikih, 2 K 50 h; g. K. Simon, naduč. v Vel. Laščah, 1 K; č. g. J. Ramovš, kapelan v Vel. Laščah, 1 K; g. Alojzij Petrič, učitelj v Strugah 10 K; g. g. Terezija Strlè, učiteljica v Gorjah, 1 K; vč. g. Fr. Rihar, župnik v Mekinah 1 K; Neimenovan 5 K, vč. g. Marinčič, župnik Vojsko, 2 K; velečastiti g. dr. J. Lesar, profesor in vodja v Ljubljani, 2 K. — Vsem blagodušnim darovateljem v imenu gosp. učitelja: Bog plačaj!

Prihodnja številka „Slov. Učitelja“ zaradi katol. shoda izide nekaj dni pozneje, kakor sicer. Naročnike prosimo blagovoljno potrpljenja. Na svidenje pri katoliškem shodu v Ljubljani!

„Slovenski učitelj“ izhaja dvakrat na mesec (1. in 15.).

Cena mu je na leto 5 K, na pol leta 2 K 50 h.

Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren: Ivan Rakovec.
Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani.

Tiska Katoliška Tiskarna.